

DE MEST EFFEKTIVA

MILJÖÅTGÄRDERNA

Minska avfallet

DE MEST EFFEKTIVA

MILJÖÅTGÄRDERNA

Minska avfallet

Här hittar du en lista över de mest effektiva miljöåtgärderna relaterade till **minskandet av avfall**. På den första sidan förklaras åtgärdernas kontexter mer i detalj. På de följande sidorna listas miljörelaterade åtgärder i form av handlingar som kan göras på individ-, daghems- och skolnivå samt i de omgivande verksamhetsmiljöerna. De numrerade punkterna kan kopplas till varandra parallellt så att punkt 1 i bakgrundsinformationerna om miljöåtgärderna relaterar till punkt 1 i listan av handlingar som individer och organisationer kan göra.

Dessa handlingar har ett positivt avtryck, eftersom de direkt eller indirekt inverkar på individens men också miljöns välbefinnande, samt även minskar miljöbelastningen! Tillsammans kan ni välja de miljöhandlingar som passar er. Listan innehåller också en reflektionsövning som bjuder in deltagarna att iaktta sina vardagliga kontakter, värderingar och attityder samt sina känslor och vanor.

Grön Flagg: Som en del av temat **MINSKA AVFALLET**, välj minst tre åtgärder från listan.

Välj åtgärderna från avsnitten *Våra miljöhandlingar* och/eller *Vi kan påverka ännu mer*. Vi rekommenderar att ni väljer ett brett spektrum av handlingar snarare än t.ex. tre stycken som har med dricksvattenförbrukning att göra.

VAD ÄR VÅRA HANDLINGAR KOPPLADE TILL?

1. Överkonsumtionen av naturresurser skapar ett avfallsproblem

Alla de konsumtionsvaror vi använder härstammar från naturen. Vi förbrukar naturresurser t.ex. i form av energi, råvaror, byggmaterial, mat och kläder. I takt med vår stigande levnadsstandard och befolkningstillväxten har användningen av naturresurser ökat dramatiskt. Samtidigt har produktions- och konsumtionsmönstren förändrats samt mängden produkter ökat. Den slösaktiga överkonsumtionen i länder som Finland har skapat ett stort avfallsproblem. Tillverkningen av produkter förbrukar så mycket naturresurser att endast ca 10 % av de resurser som används finns i själva produkterna. Kring 90 % omvandlas under tillverkningsprocessen till avfall och utsläpp av olika slag. Den mest effektiva och nödvändiga lösningen på avfallsproblemet är en betydande minskning av konsumtionen.

2. En mer hållbar framtid med cirkulär och delningsekonomi

Cirkulär ekonomi och delningsekonomi är försök att bryta loss från den ohållbara förbrukningen av naturresurser. I cirkulär ekonomi fungerar hela produktions- och konsumtionssystemet så att varor och material förblir i användning och cirkulation så länge som möjligt. Ett föremål eller ett material används antingen i sitt ursprungliga syfte eller så hittar man en ny användning för det. Då tar det längre innan föremålet blir avfall, vilket minskar behovet av att köpa en ny produkt. Delningsekonomi avser delning, uthyrning och utlåning av produkter. Cirkulär ekonomi och delningsekonomi är bättre alternativ till sortering, som är en avsevärt större belastning för miljön – dock mindre än att utvinna nya naturresurser.

3. Återvinn värdefulla råmaterial genom sortering

Avfall är inte bara en slutprodukt av vår konsumtion – genom sortering kan det i allt högre grad bli värdefullt råmaterial för nya produkter. De viktigaste materialerna som sorteras är metall, bioavfall, papper, kartong, papp och glas. Det är i allmänhet billigare att sortera material än att utvinna nya naturresurser, och det förbrukar också mindre energi och vatten. Förutom att material kan återvinnas som råvaror kan avfall också utnyttjas som energi genom förbränning i avfallskraftverk för att generera värme och elektricitet. Även om förbränningen av blandat avfall kan ersätta energi som produceras av fossila bränslen bör avfall främst användas som material, eftersom detta sparar våra ständigt krympande naturresurser. En del blandat avfall, farligt avfall och annat avfall (t.ex. stenmaterial) kan inte återvinnas utan läggs på deponi, dvs. sop-tippen.

4. Vad händer med avfallet i vattendragen?

Avfall, t.ex. i form av utsläpp av kemikalier och avloppsvatten eutrofierar och förorenar vattendrag och organismerna i dem. Då det gäller förorenade vattendrag är diffus belastning, dvs. föroreningar från flera källor, ett stort problem. Särskilt jord- och skogsbruk samt glesbebyggelse förorsakar diffus belastning. Lokala punktbelastningar ökar också vattendragens avfallsbelastning, men de är lättare att lokalisera och åtgärda. Mikroplast som hamnar i vattendrag är en del av avfallsproblemet.

MINA MILJÖHANDLINGAR

– de mest effektiva miljöåtgärderna i var och ens vardag

1. Jag finner glädje utan att köpa nytt och jag gör införskaffningar med eftertanke.

- Jag finner glädje i immateriella saker i stället för att köpa nytt.
- Jag skaffar nya saker med eftertanke, och är då uppmärksam på produktens kvalitet och hållbarhet.
- Jag undviker engångsprodukter.
- Jag föredrar produkter och tjänster vars produktion kräver få naturresurser.
- Jag köper matsvinnsvoror i affären och fyndar varor med kort datum.

2. Jag underhåller och reparerar. Jag föredrar att återanvända och återvinna.

- Jag använder saker jag redan äger och lär mig att underhålla och reparera dem.
- När jag behöver något föredrar jag att köpa det begagnat, tillverkat av återvunnet material eller utnyttja möjligheten att hyra eller låna (t.ex. via låne- och uthyrningstjänster).
- Jag donerar oanvända saker eller hyr ut eller säljer dem på nätet, i second hand-butiker och på loppmarknader.

3. Jag sorterar mitt avfall på rätt sätt.

- Jag lär mig och uppmuntrar även andra att sortera soporna på rätt sätt.
- Saker och avfall som inte kan återanvändas för jag till en sorteringsstation eller insamlingsplats.
- I blandat avfall slänger jag endast avfall som inte kan sorteras.
- Jag lär mig att identifiera farligt avfall (t.ex. batterier och ackumulatorer) och tar det till en särskild insamlingsplats.
- Jag undviker matsvinn vid måltider.

4. Jag tar hand om närvattnen och stugstranden

- Jag sköter om närvattnen genom att städa stränderna.
- Jag minns att urin och avföring inte hör hemma i vattendragen.
- På stugan påminner jag de andra om att mattor bör tvättas på torra land.
- Jag väljer miljövänliga och biologiskt nedbrytbara tvättmedel samt naturkosmetika.
- Jag vet att vattendragen och deras närmiljöer är hem till många djur, så när jag rör mig där strävar jag till att förorsaka så lite störningar och utsläpp som möjligt.

VÅRA MILJÖHANDLINGAR

– de mest effektiva miljöåtgärderna i skolan eller på daghemmet

Varje punkt är en åtgärd du kan välja.

1. Vi minskar på vår konsumtion och gör mer hållbara konsumtionsval.

- Vi minimerar behovet av att köpa nytt.
- Vi undviker engångsprodukter i form av kärl, handdukar, flaskor, förpackningar och påsar.
- Vi ersätter engångshanddukar av papper med tvättbara tyghanddukar.
- Vi lär oss att undvika onödiga utskrifter.

2. Vi återvinner saker genom att återanvända dem. Vi underhåller och reparerar.

- Vi synliggör temat i daghemmets eller skolans upphandlingsanvisningar.
- Vi köper begagnat samt hyr, lånar och byter saker.
- Vi underhåller, reparerar och uppdaterar föremål för nya användningsändamål, till exempel på slöjdlektionerna.
- Vi inrättar ett permanent bytesrum eller -hörna där man kan lämna sådant man inte själv längre behöver.

3. Vi gör det lätt och smidigt att återvinna i daghemmet eller skolan.

- Vi tar reda på hur återvinningsituationen ser ut i daghemmet eller skolan.
- Vi installerar en sopsorteringspunkt på en synlig plats för att göra det så enkelt och motiverande som möjligt att återvinna i vardagen.
- Vi hänger också upp sorteringsinstruktioner vid varje sopstation.
- Vi ser till att farligt avfall som målfärger, lim, batterier, ackumulatorer och läkemedel förs till insamlingsplatser för farligt avfall.
- Vi ordnar informationsinslag (t.ex. morgonsamlingar) eller evenemang om återvinning.
- Vi hittar sätt att minska matsvinnet (t.ex. en vägningstävling i matsalen).
- Vi undersöker möjligheten att anlägga en mask- eller bokashikompost.

4. Vi arbetar tillsammans för närvattnen. Vi föredrar miljömärkta produkter.

- Vi deltar i strandstädningar eller organiserar sådana själva.
- Vi kontaktar städpersonalen och undersöker behovet av att byta ut rengöringsämnen och andra hygienprodukter med mer miljövänliga alternativ.
- Vi undviker också starka kemikalier i färdighets- och konstämnen (lack, lim, målfärger, lösningsmedel).

+ Reflektionsövning: Hur ser föremålens historia ut och uppskattar vi alla våra saker?

Vi väljer ett föremål och funderar på historien det skulle berätta för oss om det kunde prata. Vilket material eller råmaterial är det gjort av? Vilken typ av miljöer kommer materialen och råvarorna ifrån? Vilken typ av avfall har producerats under tillverkningsprocessen? Vilka alternativa framtider kan föremålet ha framför sig? Om föremålet går sönder, vad händer med det? Vilka andra användningsområden finns det för föremålet eller dess material?

VI KAN PÅVERKA ÄNNU MER

– mer effektiva miljöhandlingar genom samarbete

Andra daghem eller skolor

- Låta material och tillbehör cirkulera daghem och skolor emellan
- Göra daghems- eller skolbesök med en funktionell lektion med temat att minska vårt avfall

Varje punkt är en åtgärd du kan välja.

Hem, lokalsamhälle och närområde

- Organisera en öppen bytar- och second hand-dag eller lagningsverkstad där det delas ut information om produkters avfalls- och utsläppseffekter
- Skapa en lokal grupp för cirkulär ekonomi och delningsekonomi (t.ex. på Facebook) där man kan byta eller låna saker
- Skapa en pjäs eller utställning om naturresursernas användning och kretslopp

Företag, föreningar och samfund

- Besöka en avfallshanteringsanläggning eller ett företag som arbetar med cirkulär ekonomi
- Be organisationer donera överskottsmaterial för pyssel och hemslöjd
- Kontakta närbutiken med ett önskemål om en matsvinnssavdelning och föreslå att de ställer fram miljömärkta produkter på en synlig plats

Beslutsfattare och myndigheter

- Kontakta beslutsfattare eller myndigheter för att föreslå att matsvinn delas ut till behövande
- Kontakta beslutsfattare eller myndigheter för att öka sorteringsmöjligheterna på offentliga platser

Media och det offentliga rummet

- Skriva en insändare om temat att minska vårt avfall
- Ordna en "motkampanj" till Black Friday eller något annat konsumtionskritiskt evenemang i det offentliga rummet och media
- Skriva en artikel om framgångsrika åtgärder till lokaltidningen eller en tidskrift

Experterna Saara Rimon (Sitra), Maaria Parry (Helsingforsregionens miljötjänster HRM) och Anu Kaila (Återanvändningscentralen) har kommenterat listan för att säkra att de mest effektiva och centrala miljöåtgärderna för att minska avfallet i en skol- och daghemsmiljö finns med.